

Motion till riksdagen 2024/25:1333

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

Goda levnadsförhållanden för människor med funktionsnedsättning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att förlänga bilstödet så att det även gäller efter pensionsåldern och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda rollen och funktionen personligt ombud i syfte att förbättra tillgången samt inkludera fler grupper och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om socialtjänstlagens reglering kring bistånd och om huruvida kommunernas skyldigheter gentemot barn, äldre och personer med funktionsnedsättningar bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att avskaffa åldersgränsen för att få merkostnadsersättning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att arbetshjälpmedel ska kunna beviljas oavsett ålder, samt även för politiskt och ideellt arbete, och tillkännager detta för regeringen.

Ta bort åldersgränsen för bilstödet

Åldersgränsen för rätt att söka bilstöd kommer att höjas för att följa riktåldern för pension i en sannolikt kommande lagstiftning, vilket är bra. Miljöpartiet anser dock att rätten att arbeta måste finnas längre upp i åldrarna och därmed bör rätten till bilstöd även följa med så länge en person har behov av den. Arbete och att hålla sig aktiv handlar inte heller bara om förvärvsarbete; lika viktigt kan till exempel ett ideellt uppdrag vara. Att hålla sig aktiv så länge som möjligt är värdefullt och ger många hälsovinster, det vittnar folkhälsoforskningen om.

Dagens regelverk för bilstöd, och även det kommande, diskriminerar personer som passerat pensionsåldern, trots att det inte finns något skäl att tro att dessa inte är lika beroende av bilen som yngre personer. Bilen är för många ett nödvändigt verktyg för att kunna leva ett självständigt liv, ett liv som inte enbart handlar om att ta sig till och från arbete. I en artikel publicerad i tidningen Funktionshinderpolitik beskriver skribenten situationen väl:

Reglerna utgår från att bilen enbart är ett medel för handikappade att kunna få sin försörjning. Enligt min mening bör bilen i stället ses som ett hjälpmedel för att minska ett förflyttningshandikapp. Utgångspunkten för bilstöd bör vara den handikappades faktiska behov av bil för att kunna förflytta sig i samma utsträckning som andra. Det vill säga förekomsten av ett varaktigt funktionshinder som medför väsentliga förflyttningssvårigheter.

Låt fler få ett personligt ombud

Funktionsrätt Sverige beskriver funktionen med personliga ombud bland annat så här:

När reformen med personliga ombud infördes i samband med psykiatrireformen på 1990-talet var den inriktad på personer med schizofrenitillstånd och psykoser. Dessa grupper hade, och har även i dag, stora behov av stöd för att kunna ha ett fungerande liv utanför institutionerna. Antalet diagnosgrupper med behov av stöd har med tiden utökats och består i dag även av personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar till exempel autism och adhd, intellektuella funktionsnedsättningar varav många med samsjuklighet. Ungefär 20 procent av de som i dagsläget får stöd av personliga ombud har barn. Verksamheten med personliga ombud riktar sig till personer över 18 år, med psykiska funktionsnedsättningar och stora svårigheter att utföra aktiviteter inom olika livsområden.

Funktionsrätt Sverige beskriver också hur Socialstyrelsen i en rapport från 2023 konstaterar att tillgången till personliga ombud är ojämlik över landet. I framförallt små kommuner finns ofta inga personliga ombud.

Det finns alltså skäl att generellt se över funktionen med personliga ombud. Fler inom den befintliga målgruppen borde få tillgång och samtidigt menar Miljöpartiet att fler grupper borde kunna få personliga ombud. Vi menar att även multisjuka personer samt personer med andra funktionsnedsättningar kan vara i behov av det som personliga ombud kan bistå med. Det gäller även föräldrar till minderåriga barn med funktionsnedsättning som kan behöva stöd av ett personligt ombud för att kunna hantera olika typer av problem i vardagen. Vi menar också att ungdomar från 16 år borde kunna få ett eget personligt ombud. Regeringen bör se över frågan om hur funktionen personligt ombud skulle kunna fungera även för dessa grupper och återkomma till riksdagen med ett förslag.

Säkerställ goda levnadsförhållanden för människor med funktionsnedsättning

Bland andra Synskadades Riksförbund har påpekat att kommunernas ansvarstagande enligt socialtjänstlagen gentemot personer med funktionsnedsättning har urholkats generellt och att det leder till inhumana beslut:

Ingen som söker stöd enligt lagen är garanterad stöd även när det är en förutsättning för att kunna utöva medborgerliga och politiska rättigheter, för att kunna lämna bostaden, ägna sig åt friskvård eller gå och handla. Det hjälper inte ens när vårdgivare bedömer stöd för dessa grundläggande behov som nödvändigt för en skälig levnadsnivå. I de fall då stöd beviljas till det mest nödvändiga tar kommunerna ofta ut avgifter och det kan kosta den enskilde upp emot 500 kronor i timman. Det innebär att plånboken avgör huruvida människor som redan är mycket utsatta ska ha råd med insatser eller inte. De som omfattas av socialtjänstlagens bestämmelser om socialt bistånd är barn, funktionshindrade och äldre.

I utredningen som ligger till grund för den nya socialtjänstlagen konstaterades att lagen borde förnyas med högre ambitionsnivåer i fråga om det sociala biståndet. Även personer med funktionsnedsättningar borde tillförsäkras ”goda levnadsförhållanden”. Regeringen har dock valt att bortse ifrån utredarens synpunkter i denna del när förslaget till ny socialtjänstlag lades fram. Konsekvensen är att socialtjänstlagen haltar betänkligt och att stödet till många med funktionsnedsättningar sannolikt kommer att försämrats ytterligare. Detta är inte värdigt ett välfärdsland som Sverige.

Låt äldre behålla merkostnadsersättningen och arbetshjälpmedel

I nuläget är det möjligt att få merkostnadsersättning om man har en funktionsnedsättning som kan antas vara i minst ett år och man har fått den innan man fyllde 66 år. Denna åldersgräns är inte rimlig i ett samhälle där alla uppmuntras att vara aktiva och delaktiga långt över de vanligaste pensionsåldrarna. Det som är möjligt att få merkostnadsersättning för är sådant som krävs för att kunna fortsätta leva ett aktivt liv: till exempel extra kostnader som beror på funktionsnedsättningen i samband med resor och extra kostnader för specialkost eller boende. Detta är kostnader som finns livet ut. Det är dessutom sannolikt att kostnader till och med kan öka med ökad ålder. I ett läge där allt fler blir äldre och många dessutom vill klara sig själva så länge som möjligt behövs det ges praktiska förutsättningar för detta.

Att kunna ha ett intressepolitiskt eller rent politiskt förtroendeuppdrag oavsett om det är arvoderat eller inte måste vara en möjlighet för alla människor. Sådana uppdrag är olika till sin karaktär och kräver inte samma sak som ett arbete. Däremot bidrar politiskt och ideellt arbete till att du håller dig aktiv och har möjlighet att bidra och påverka, vilket är viktigt för alla människor. Arbetshjälpmedel behöver kunna beviljas oavsett ålder för politiskt och ideellt arbete. Den gällande åldersgränsen på 69 år för arbets-hjälpmedel på arbetet bör också den ses över. Det finns ingen anledning att ha en åldersgräns – det borde vara människors förmåga och vilja att arbeta som styr när behovet av arbetshjälpmedel inte längre finns.

Ulrika Westerlund (MP)

Märta Stenevi (MP)

Leila Ali Elmi (MP)

Jan Riise (MP)

Mats Berglund (MP)

Jacob Risberg (MP)

Annika Hirvonen (MP)